

טיוטא אפא אריכה אפא

כישורי- חיים

תוכנית ליבה לכיתות ד'

מותאמת לבתי הספר במגזר הממלכתי-דתי

שיעורים 5-7

הכיתה כקבוצה חברתית

התבססות בקבוצה החברתית של הכיתה

התוכנית הותאמה לממ"ד ע"י:

מרים רביבו, הרב אביהוד בן יהודה, חגית וילצ'יק ונועה רוזנטל

כישורי חיים לכתה ד' מותאם לבתי הספר בממלכתי-דתי

סיוטא אלא עריכה לעונית

"כל ישראל ערבין זה לזה."

הכיתה כקבוצה חברתית

רציונל

פיתוח רגישות ומודעות לשיתוף פעולה יעיל בקבוצה מהווה בסיס להתנסות במצבי חיים מגוונים. בביצוע המשותף נעזרים היחידים זה בזה, אך יחד עם זאת, הם נאלצים להתחלק בתוצר או בהחלטה על ביצוע המשימה. יש משימות ופעולות שבלתי אפשרי לבצען ללא שיתוף פעולה בין אנשים מספר, יש משימות ששיתוף פעולה עשוי להקל על הביצוע, לקדם ולייעל אותן. כדאי להבחין בין עבודת צוות הנעשית מתוך בחירה לבין עבודת צוות שנכפית על הפרטים, בין משימה שהכרח לבצעה בעבודת צוות לבין משימה שניתן לבצעה ביחידות. בחיי היום יום אנחנו מבצעים עבודות צוות במצבים שונים וחשוב לפתח מודעות לדפוסי ההתנהלות שלנו במצבים אלה וללמוד כיצד לשפר את תהליך עבודת הצוות. ביחידה זו נעסוק בהתנהגויות ובכישורים השונים הנדרשים לעבודת צוות, בקשיים בעבודת הצוות: מודעות לדפוסי התנהגות בקבוצה, המחיר והרווח שבשיתוף פעולה, קבלת החלטות ופתרון בעיות בקבוצה.

מטרות

התלמידים

1. יזהו את היתרונות שבעבודת צוות.
3. יזהו קשיים בעבודת צוות על היבטיה השונים : עבודה בחומרים משותפים , חלוקת תפקידים, תכנון תהליך העבודה והצגת תוצר משותף.
4. יפתחו כישורים לעבודת צוות.
5. ילמדו לפתור בקבוצה בעיה הנוצרת ביחסים בין תלמידים בכתה

כישורי חיים לכתה ד' מותאם לבתי הספר בממלכת-דתי

טיוטא פאר אריכה פאונות

מפגש מס' 5 : גלגולו של רעיון

לעתים אנו משמיעים רעיון משלנו לקבוצה והרעיון מתגלגל ומשתנה. חשוב שנכיר בכך שהעבודה בקבוצה מעשירה את הרעיון, ובסופו של התהליך התוצר משתפר. יחד עם זאת, לא פעם חלקו של הפרט מטשטש, או "נבלע" בעשייה המשותפת ורעיונו המקורי משנה את פניו.

מהלך

1. תלמידי הכיתה יישבו במעגל ויקבלו דף ציור וצבע אחד.
אחד התלמידים יתחיל לצייר על הדף הריק. בהינתן האות, הוא יעביר את הדף למי שיושב לידו מימין.
2. התלמידים ישוחחו עם חבריהם על הציור שהתקבל, ובשיחה יציינו אילו רגשות עולים במהיצירה המשותפת? איך הם תופסים את החלק שלהם בתוך היצירה? (האם רואים את התרומה הייחודית, האם החלק שציירתי הלך לאיבוד בתוך היצירה המשותפת. החלק שציירתי הוא חלק מיצירה שלמה גם אם לא רואים אותה וכד')
התלמידים ימנו מצבים נוספים בחיים שמזכירים להם את התנסות זו?
3. "אם למדת תורה הרבה - אל תחזיק טובה לעצמך כי לך נוצרת" (משנה, אבות פ"ב, מ"ח).
דונו במשפט הבא ככותרת להתנסות שעברתם).
4. באילו מצבים בכיתה ניתן לעבוד בעבודת צוות

טיוטא פאר אריכה פארשונות

מפגש מס 6: עבודת צוות בקבוצה מעורבת (ובה חברים וכאלו שאינם

חברים)

הערות למנחה:

ההתמודדות עם מצבי משימה בקבוצות קטנות מוכרת לילדים מן העבודה הלימודית והחברתית בכתה. קבוצות משימה קטנות מזמנות התמודדות עם מצבים חברתיים בהרכבים שלא משקפים בחירה חופשית של הילדים. חשוב להעלות את מודעות הילדים לצורך בדיון קבוצתי מקדים בו יוחלט על נהלים, על חלוקת תפקידים בקבוצת משימה על פי תרומת חברי הצוות לביצוע המשימה ולא דווקא על פי מחויבות חברתית קודמת, וכמו כן תהיה התייחסות לתחושת המחויבות להשלמת המשימה, להתלות ההדדית ושיתוף הפעולה הקבוצתי שיקדמו את עבודת הצוות, לקונפליקטים הצצים במהלך פעילות כזו, ולאפשרות לגלות כוחות, יכולות ותחומי עניין בחברי צוות שאינם חברים בהווה אך יוכלו להיות כאלו בעתיד. במפגש זה נעמיק את ההיכרות בין ילדי הכיתה. נתנסה בעבודה קבוצתית יזומה על הקשיים החברתיים שהיא מזמנת, היתרונות שלה וגילוי יכולות חדשות בין ילדי הכיתה, כפוטנציאל להרחבת הקשר החברתי בין ילדים.

מטרות המפגש:

1. התנסות בעבודת קבוצתית יזומה –

חומרים

אבני לגו/קפלה/פאזל

מהלך המפגש:

1. הילדים יחולקו לקבוצות משימה מעורבות ע"י המורה. בכל קבוצה יהיו בנים ובנות, חברים וכאלו שאינם חברים (וכו.). המשימה – לבנות תמונה מפאזל.

2. בסיום המשימה יתבקשו חברי הקבוצות לדווח למליאה:

• איך התארגנתם למשימה? כמה זמן זה לקח לכם להשלים את הפאזל?

• איך חילקתם ביניכם את העבודה?

• באיזו מידה עזרו כל ילדי הקבוצה בביצוע המשימה?

• איך הרגשתם בעת העבודה? על מה דיברתם ביניכם בקבוצה?

• מה גיליתם על חברי הקבוצה שלא ידעתם עליהם קודם?

• איך הסתדרתם ביניכם כשהתגלו קשיים?

• אילו קיבלתם עכשיו משימה חדשה לבצע בקבוצה שלכם - איך הייתם מחלקים את העבודה

ביניכם? האם היה לכם קל יותר להתארגן לעבודה? האם הייתם יכולים לנצל את כל

הכישורים של ילדי הקבוצה לטובת המשימה?

3. גיבוש דף מסקנות אישית וכיתתי על היתרונות של עבודה בצוות.

סיכום:

כישורי חיים לכתה ד' מותאם לבתי הספר בממלכת-דתי

טיוטא פא אריכה פאונות

היום התנסינו בעבודה בקבוצות שלא בחרנו להשתייך אליהן, ולמדנו על חלוקת עבודה בקבוצה, על יכולות שונות שיש לילדים בקבוצה, על מהירות של התארגנות ועל דרכים לפתרון בעיות כשמתגלים קשיים בקבוצה.

טיוטא אלא צריכה לעשות

מפגש מס 7 : תפקידים בולמי תקשורת בקבוצה

בכל קבוצה ניתן לזהות תפקידים חברתיים שונים אותם ממלאים חבריה. תפקיד חברתי מבטא דפוס התנהגויות שהפרט ממלא בקבוצה. דפוס חברתי זה, הופך במשך הזמן לקבוע ובא לידי ביטוי בהתנהגויות השונות של הפרט בעיקר בתחום בתקשורת הבין-אישית. התפקידים השונים, אותם ממלאים הפרטים בקבוצה, מתקבעים, ומעוררים ציפיות בין אישיות להתמדת הפרט במילוי התפקיד שנטל על עצמו. וגם הקבוצה לעיתים מחזקת בתגובותיה את התפקידים החברתיים של היחיד. דפוס התנהגות אלה עלולים להוות גורמים בולמי תקשורת בין-אישית.

מהלך

1. עבודה בקבוצות. כל קבוצה תקבל הוראות בכתב, על התפקיד שהיא צריכה להציג בפני חברי הכיתה.

להלן דוגמאות לתפקידים:

"המתפרץ" - הילד שתמיד מתפרץ לדברי חבריו.

"השתקן" - הילד שאינו עונה כשפונים אליו.

"העסוק בענייניו" - הטוען שהוא מקשיב בעת הפעילות הכיתתית, אך הוא בעצם עסוק במשחקיו.

"היוצר תת קבוצה" - ילד המשוחח בנפרד עם ילד אחר בזמן שחבריו משוחחים ביחד.

"המבטל" - המבטל את דברי האחרים ופוגע בהם.

2. לאחר שהקבוצה תחליט על אופן הצגת הדמות, היא תציג אותה בפני חברי הכיתה, והם ינסו לזהות איזה תפקיד הדמות מייצגת.

3. על הלוח יירשמו הדמויות שזוהו במשחק התפקידים: המתפרץ, השתקן, העסוק בענייניו, היוצר תת קבוצה, המבטל.

4. התלמידים ישוחחו על הקשר בין הדמויות לבין המושג "בולמי תקשורת".

5. התלמידים יתבקשו לחשוב על עצמם ולזהות מצבים, שבהם הם התנהגו כמו אחד מהתפקידים שהוזכרו.

כדאי לציין שכל אחד מאתנו מתנהג, לעתים, כמו "המתפרץ" או "העסוק בענייניו" או כמו כל דמות אחרת, ועלינו להיות מודעים לכך כדי שנוכל לשפר את התקשורת הבין-אישית בהקשר זה.

כישורי חיים לכתה ד' מותאם לבתי הספר בממלכת-דתי

טיוטא ללא עריכה לשונית

6. התלמידים יפעלו בזוגות או בקבוצות קטנות וישתפו זה את זה בסיפורים אישיים על התפקידים השונים שהם נוטלים בקבוצות ובמסגרות שונות.

7. לפניך אמרות חז"ל המבטאים התנהגות הפוכה. התאם כל פסוק לתפקיד ההפוך לו.

- חכם יחריש עד בא עיתו
- כל דבריך בנחת נשמעים.
- אין הבישן למד (אבות פ"ב משנה ה' וכאן הנוסח עפ"י אדר"נ נ"ב פל"ג).
- אל תפרוש מן הציבור (אבות פ"ב מ"ד).
- איזהו מכובד המכבד את הבריות. (אבות פ"ד מ"א)